Povídání o houbách

Institut vzdělávání a poradenství

doc. MUDr. Markéta Vlčková, Ph.D. & al.

7. 3. 2024

Disclaimer:

Nejsem mykolog!

Obsah

- použité symboly
- co jsou houby
- jedovaté houby, na které je třeba dát si pozor
- jedlé houby, které možná neznáte (verze pro jaro)

Použité symboly

Jedlost

- prudce/smrtelně jedovatý druh

- jedovatý druh

- nejedlý druh

- jedlý druh

Míra ohrožení

- chráněný druh

- nezvěstný druh (Extinct)

- kriticky ohrožený druh (Critically Endangered)

Míra ohrožení

EN

- ohrožený druh (Endangered)

NT

- téměř ohrožený druh (Near Threatened)

VU

- zranitelný druh (Vulnerable)

DD

- nedostatečně dokumentovaný druh (Data Deficient)

Co jsou houby

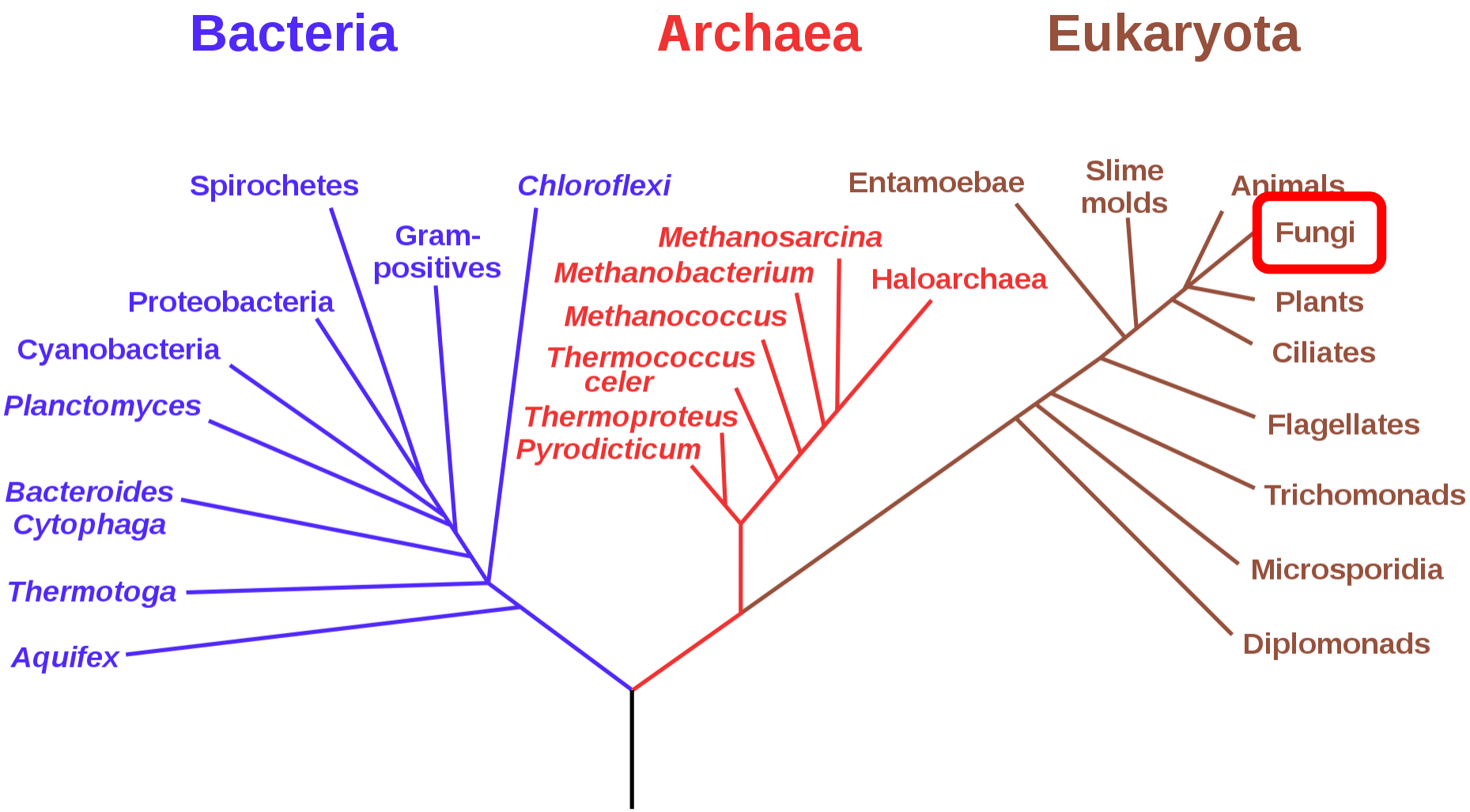

https://cs.wikipedia.org/wiki/Fylogenetick%C3%BD_strom#/media/Soubor:Phylogenetic_tree.svg

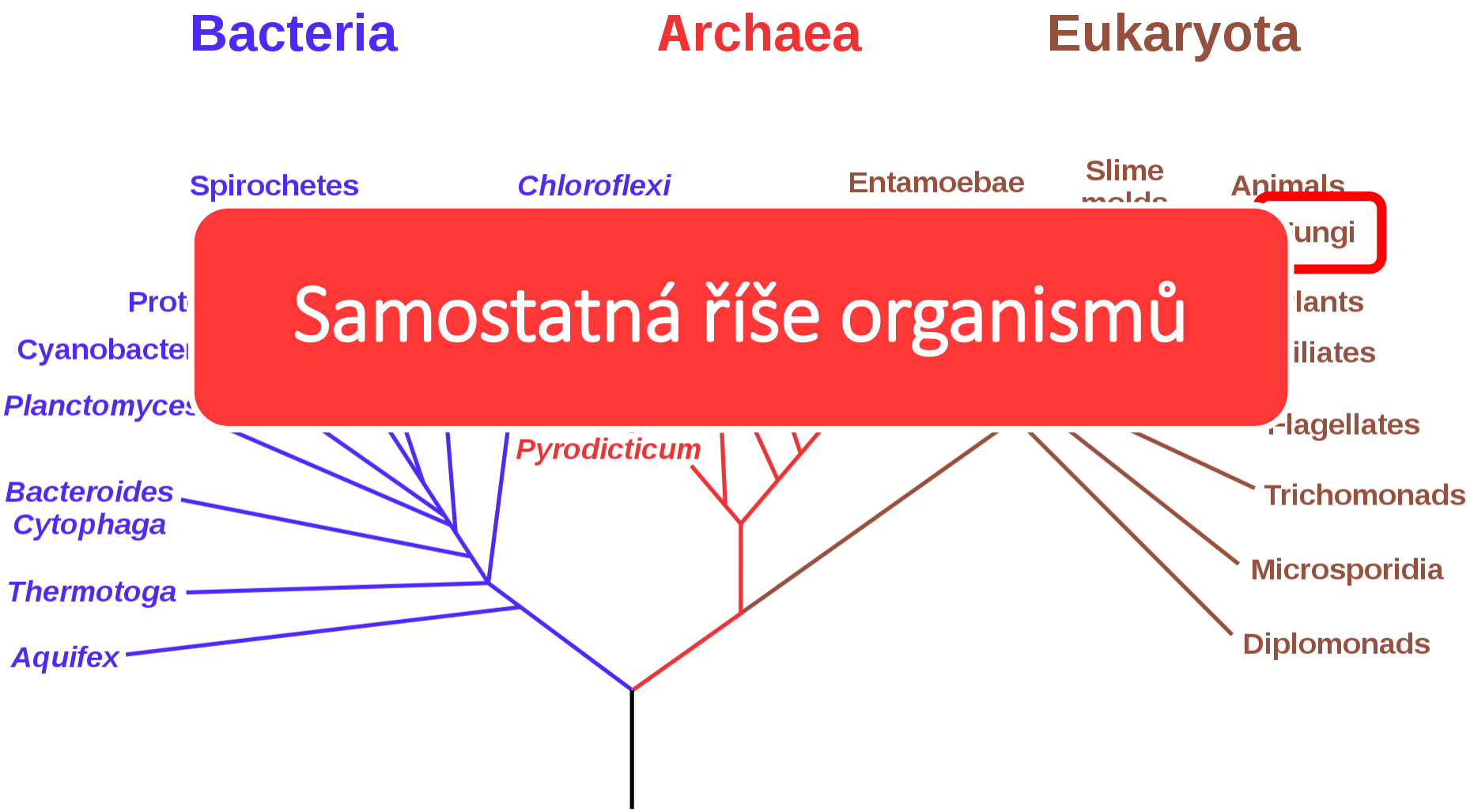

https://cs.wikipedia.org/wiki/Fylogenetick%C3%BD_strom#/media/Soubor:Phylogenetic_tree.svg

https://www.nfneuron.cz/files/houby2.pdf

https://www.nfneuron.cz/files/houby2.pdf

Role hub v přírodě

- houby jako rozkladači

- houby jako symbionti

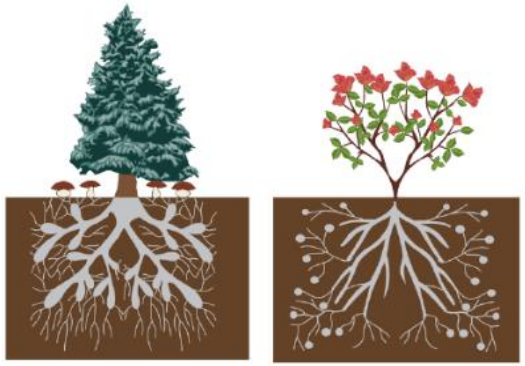

- houby jako paraziti

http://www.mk-slavkovsky-les.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=30&Itemid=145

Kde houby rostou

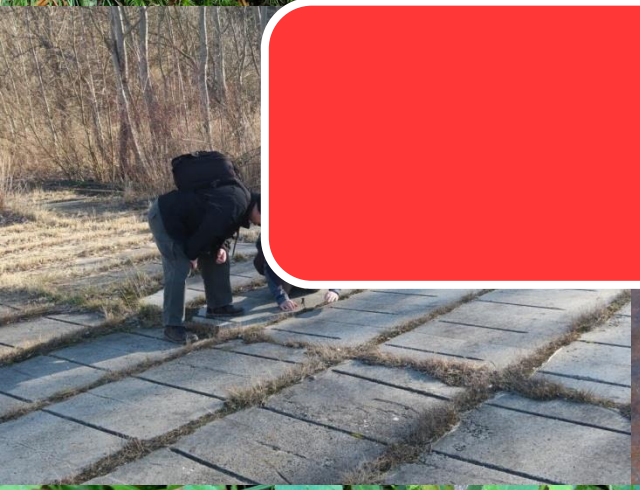

Všude

Co houby ohrožuje a co jim vadí

Ochrana hub

hřib královský (*Butyriboletus regius*)

Foto: Markéta Vlčková

Dotazník ČMS zaměřený na ekologickou osvětu a prevenci otrav

Pmozte nám!

26 - 35 let

36 - 45 let

46 - 55 let

56 - 65 let

více než 65 let

2. Nejvyšší dokončené vzdělání*

Vyberte jednu odpověď

zš

Nebezpečné houby kolem nás a jak se jim vyhnout

Jak na ně?

Určování hub „běžnými“ prostředky

- makroskopické znaky, kombinace signálních znaků
- vůně a chuť
- ekologie
- období fruktifikace

Určování hub „běžnými“ prostředky

- Makroskopické znaky, kombinace signálních znaků

Pokud cokoliv nesedí, houbu nejezte!

- Ekologie
- Období fruktifikace

Když to nevyjde…

Otravy houbami

- **Pravé**
  - Způsobené mykotoxiny
- **Nepravé**
  - Způsobené nevhodnou úpravou nebo **nevhodným skladováním**
- **Alergie/intolerance**
  - Individuální nesnášenlivost jinak jedlých druhů

Jak a proč se lidi otravují?

1) Náhodné požití (dětmi)

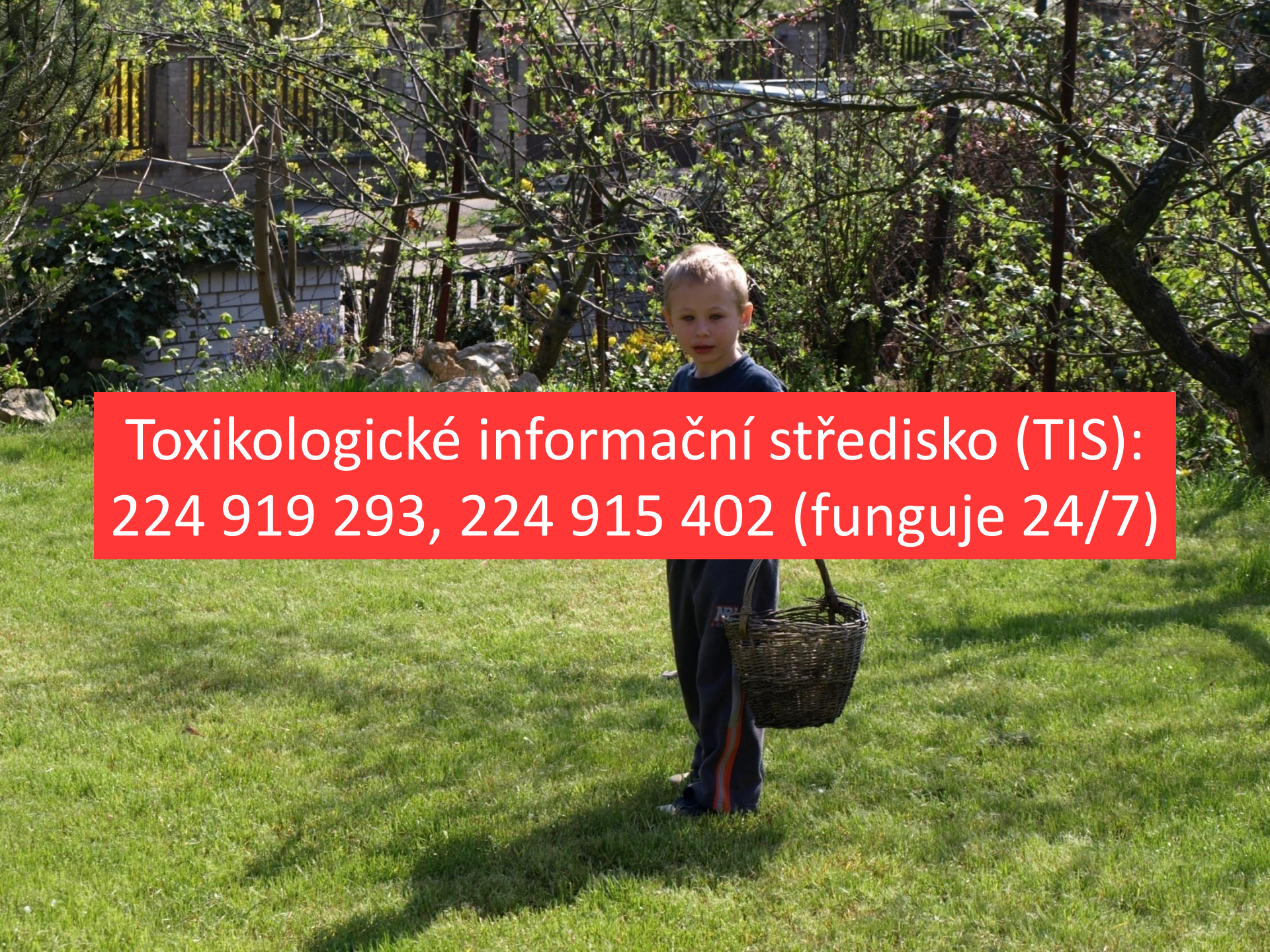
Toxikologické informační středisko (TIS):
224 919 293, 224 915 402 (funguje 24/7)

hřib medotrpký

Foto: Markéta Vlčková

hřib dubový

hřib medotrpký

hřib dubový

2) Atypické plodnice

Foto: Markéta Vlčková

Modifikace vzhledu a dalších kvalit plodnic

- Teplem a suchem
- Deštěm
- Mrazem
- Parazitickými houbami („plísněmi“)
- Škůdci
- Stářím

Modifikace vzhledu a dalších kvalit plodnic

- Teplem a suchem
- Deštěm
- Mra
- Parazitickými houbami („plísněmi“)
- Škůdci
- Stářím

Kvalitativní vlastnosti plodnic neodpovídají popisu v literatuře

3) Neopatrnost (při sběru)

Jedlé houby mají jedovaté dvojníky

- Řada jedlých a chutných druhů hub má své jedovaté „dvojníky“, kteří makroskopicky vypadají podobně
- Často rostou pospolu !!!
- Při letmém pohledu lze z nepozornosti spolu s jedlými houbami sebrat i tyto dvojníky
- Stane se i zkušeným houbařům/mykologům, když nedávají pozor! (Ale ti si svou chybu obvykle rychle uvědomí.)
- Ergo – může se stát i vám, když nebudete dávat pozor…

Nástrahy z říše hub

helmovka šiškomilná a penízovka smrková

Foto: Markéta Vlčková

20.3.2019, Praha 5

penízovka smrková a helmovka šiškomilná

Foto: Markéta Vlčková

20.3.2019, Praha 5

penízovka smrková (*Strobilurus esculentus*)

Foto: Markéta Vlčková

opeňka měnlivá a třepenitka svazčitá

Foto: Markéta Vlčková

31.5.2019, Praha 5

opeňka měnlivá a třepenitka svazčitá

Foto: Markéta Vlčková

31.5.2019, Praha 5

v košíku...

Foto poskytl: Martin Valent

v košíku.....

Zahodit i s rukama!

Foto poskytl: Martin Valent

4) Neznalost (hub)

Foto: Vavřinec Klener

Foto: Vavřinec Klener

Foto: Markéta Vlčková

Foto: Markéta Vlčková

Muchomůrky zelená a jízlivá

Rostou: VI. – XI.

muchomůrka zelená (*Amanita phalloides*)

Foto: Lubomír Opat

Roste: VI. – XI.

muchomůrka zelená (*Amanita phalloides*)

Foto: Archiv ČMS

muchomůrka zelená var. bílá (*Amanita phalloides* var. *alba*)

Foto: Jiří Burel

muchomůrka jízlivá (*Amanita virosa*)

Foto: Markéta Vlčková

Roste: VII. – X.

Muchomůrky červená, královská a tygrovaná

Rostou: VI. – XI.

muchomůrka červená (*Amanita muscaria*)

Foto: Markéta Vlčková

muchomůrka královská (*Amanita regalis)*

Foto: Markéta Vlčková

muchomůrka tygrovaná (*Amanita pantherina)*

Foto: Jan Wipler

Foto: Lubomír Opat

Závojenka olovová

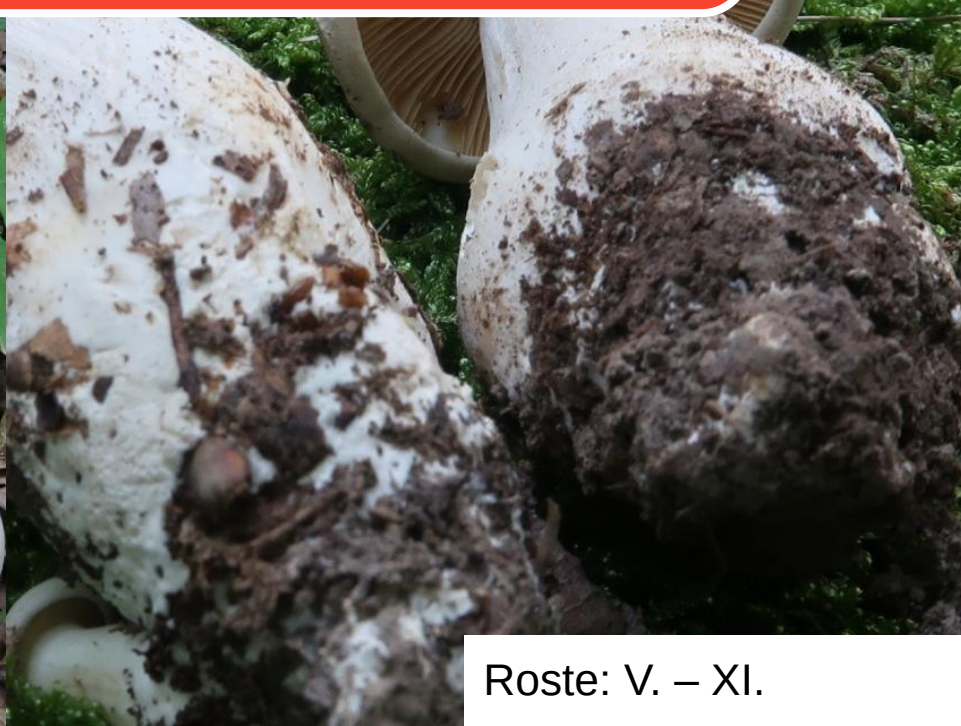

Roste: V. – XI.

závojenka olovová (*Entoloma sinuatum*)

Foto: Markéta Vlčková

závojenka olovová (*Entoloma sinuatum*)

Foto: Lubomír Opat

Nejedlé (resp. mírně jedovaté) vs. jedlé pečárky

Rostou: V. – X.

pečárka zápašná (*Agaricus xanthodermus*)

Foto: Markéta Vlčková

pečárka ovčí (*Agaricus arvensis*)

Foto: Markéta Vlčková

Není bedla jako bedla

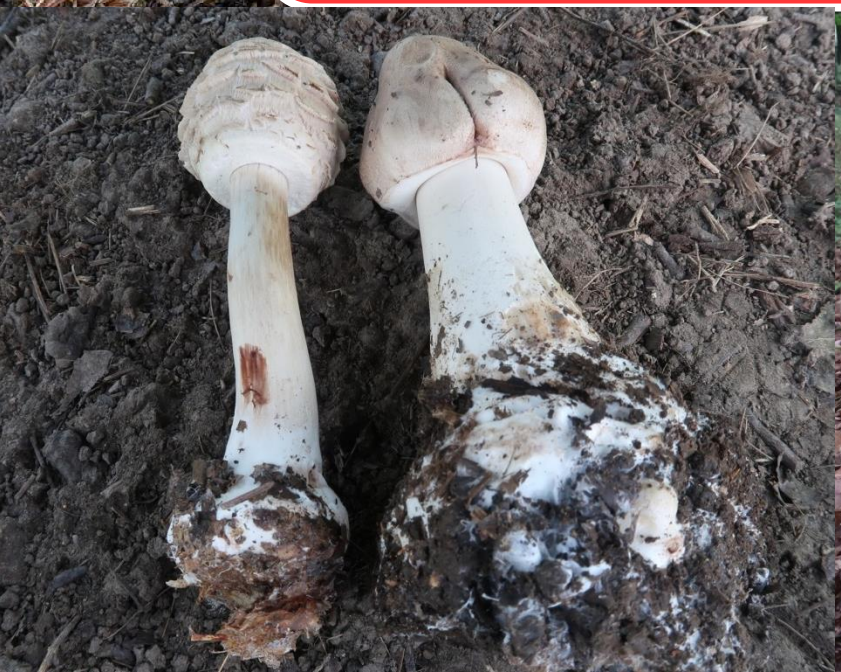

Rostou: VI. – X.

bedla ostrošupinná (*Lepiota aspera*)

Foto: Markéta Vlčková

bedla zahradní (*Lepiota hortensis*)

Foto: Markéta Vlčková

Nebezpečné hřibovité houby

Rostou: V. – X.

hřib satan (*Rubroboletus satanas*)

Foto: Lubomír Opat

hřib Le Galové (*Rubroboletus legaliae*)

Foto: Lubomír Opat

hřib medotrpký (*Caloboletus radicans*)

Foto: Markéta Vlčková

hřib kříšť (*Caloboletus calopus*)

Foto: Markéta Vlčková

hřib žlučník (*Tylopilus felleus*)

Foto: Markéta Vlčková

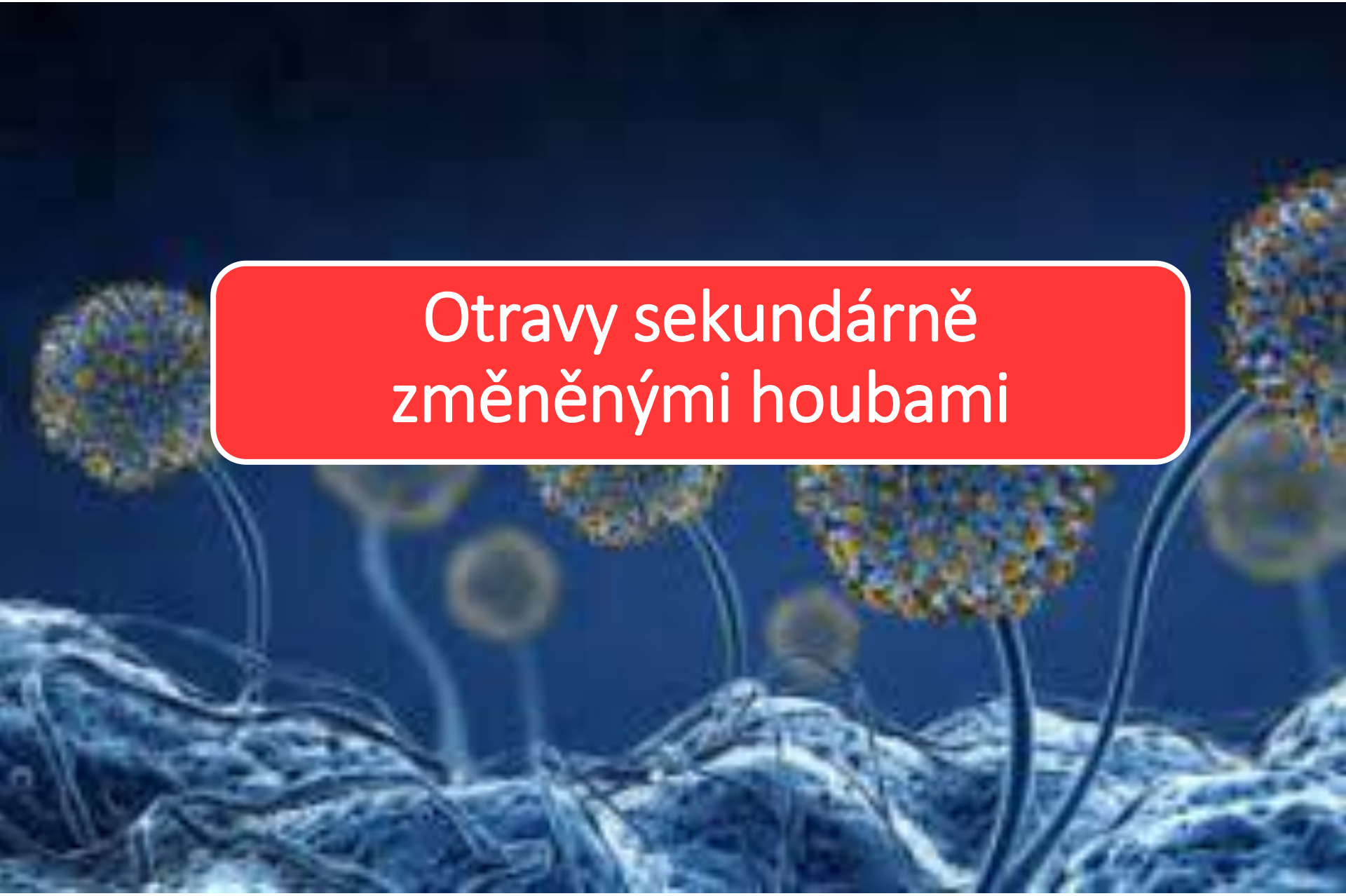

Otravy sekundárně změněnými houbami

https://www.portalobydleni.cz/stitky/plisne/

VRÁNA

Pozor (nejen, ale hlavně) na „babky“

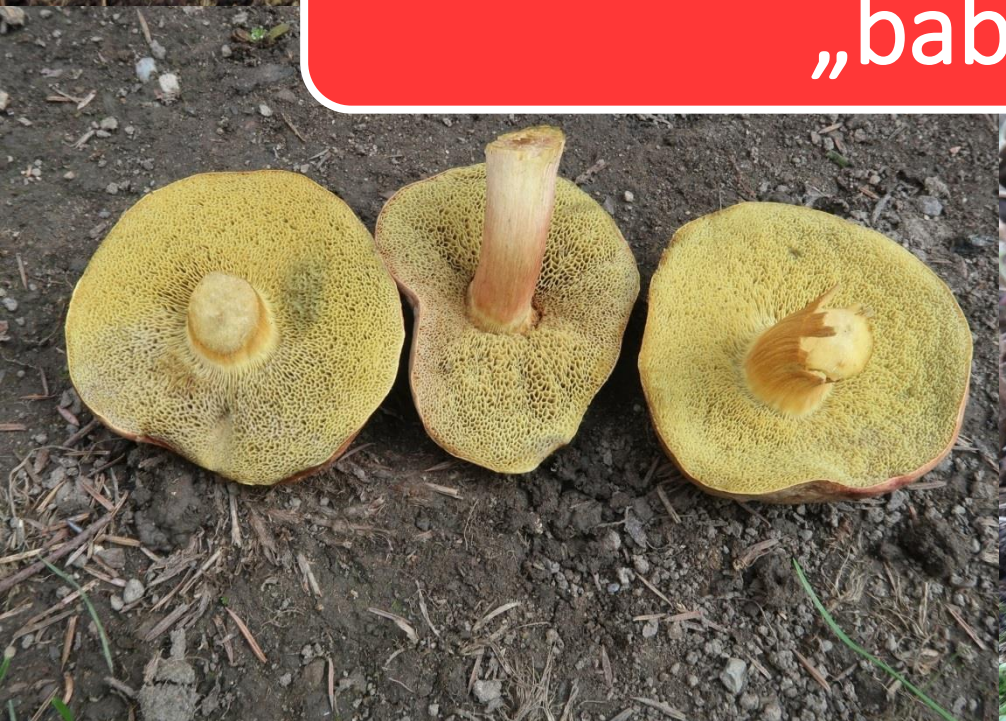

hřib Engelův (*Hortiboletus engelii*)

Foto: Lubomír Opat

„Babky“ napadené nedohubem

Foto: Markéta Vlčková

příliš staré „hříbky“ (*Boletus edulis*)

Foto: Markéta Vlčková

Jak se neotravovat?

Několik jednoduchých pravidel:

- „Sbírám jen to, co bezpečně poznám“
- „Všechny plodnice pečlivě prohlížím při sběru i při následném zpracování“
- „Pokud mám o nějaké plodnici byť minimální pochybnosti, nesbírám ji, případně ji vyhodím“
- „Když nevím, tak se zeptám někoho, kdo ví“ (nejlépe před tím, než houby sním)
- „Nekonzumuji plodnice, které jsou příliš, mladé, staré nebo sekundárně změněné“
- „Sleduji aktuální informace o jedlosti“

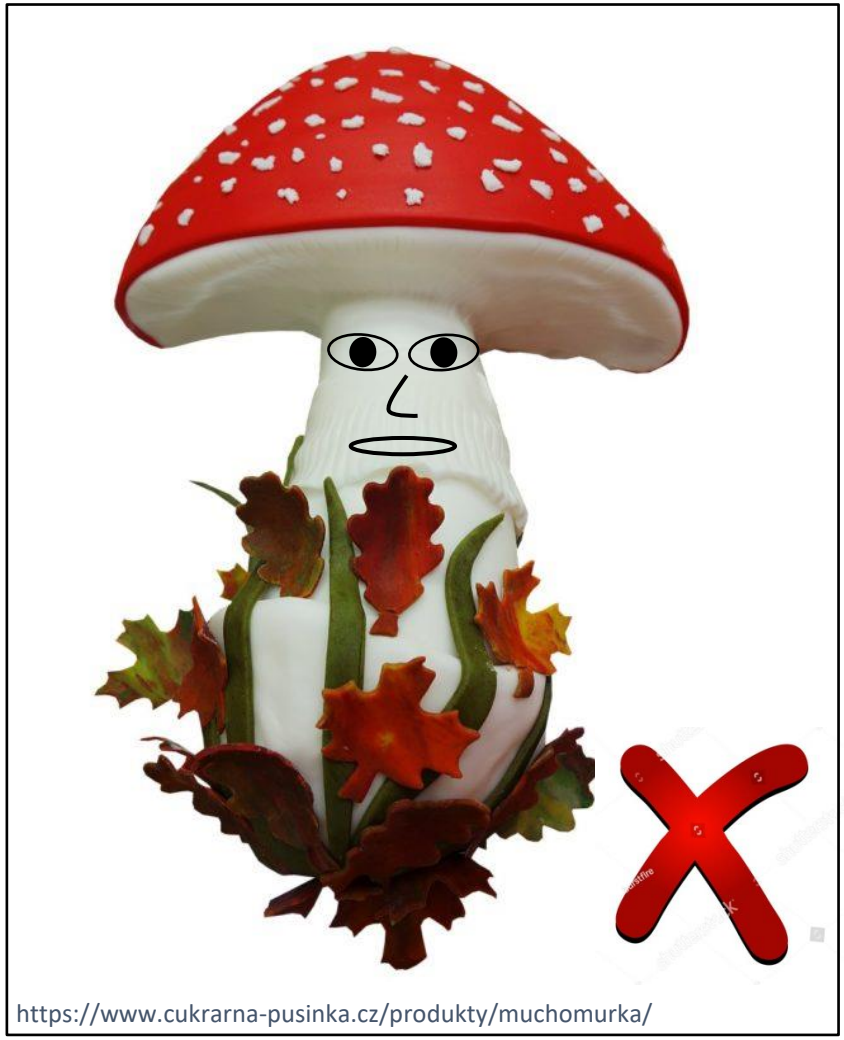

https://www.cukrarna-pusinka.cz/produkty/muchomurka/

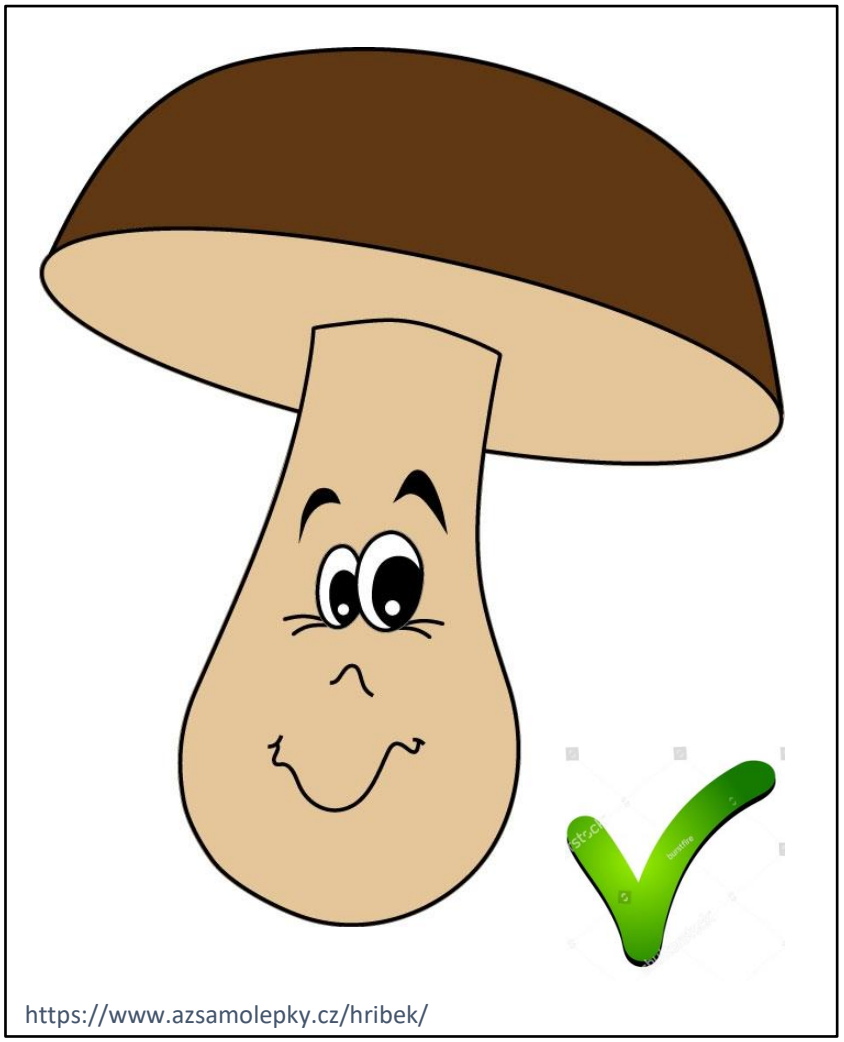

https://www.azsamolepky.cz/hribek/

Děkuji za pozornost ☺

marketa.vlckova@myko.cz

Poděkování

- Kolegům, kteří poskytli fotky, informace o lokalitách, pomohli odbornou radou či grafickou úpravou:

  - Mgr. Bohumil Bušek
  - Ing. Jiří Burel
  - Mgr. Miroslava Hančárová, Ph.D.
  - Mgr. Vavřinec Klener
  - Lubomír Opat
  - Martin Slavičínský
  - Ing. Petr Souček, Ph.D.
  - Ing. Pavel Svoboda
  - MUDr. Pavel Tesner, Ph.D.
  - MUDr. Karolína Turnovcová, Ph.D.
  - Martin Valent
  - JUDr. Aleš Vít
  - RNDr. Jan Wipler

- Grantová podpora: DOT/54/12/023340/2023